

RETRAGEREA ALBANIEI DIN CADRUL ORGANIZATIEI TRATATULUI DE LA VARSOVIA

**Col. Mircea Serediuc
Cpt. Petre Opris**

Situatia Albaniei la sfârșitul celui de-al doilea razboi mondial era deosebita fata de a celorlalte state din Europa care au devenit, la 14 mai 1955, membre fondatoare ale Organizatiei Tratatului de la Varsovia.

Beneficiind din plin de conjunctura favorabila ce s-a creat în Peninsula Balcanica dupa 23 august 1944, când România a iesit din Axa, s-a alaturat Natiunilor Unite si a trecut la eliberarea teritoriului sau national, trupele sovietice au înaintat rapid spre sud, ocupând Bulgaria, si spre vest, realizând jonctiunea cu formatiunile de partizani iugoslavi conduse de maresalul Iosip Broz Tito. În acelasi timp, la Londra au fost luate masuri pentru pregatirea debarcarii unor unitati ale armatei regale britanice în Peloponez, operatiunea având loc în decembrie 1944, dupa ce se realizase celebrul partaj Churchill-Stalin referitor la împartirea sferelor de influenta în Europa Centrala si de Sud-Est. Este interesant de semnalat faptul ca liderii celor doua state angajate într-o coalitie îndreptata împotriva Germaniei nu au mentionat nimic la Moscova despre situatia postbelica a Albaniei.

În asemenea conditii, formatiunile înarmate ale comunistilor albanezi au reusit sa profite de vidul de putere creat dupa retragerea precipitata a trupelor germane din Peninsula Balcanica si, cu ajutorul Armatei Rosii, au reusit sa se instaleze la conducere la Tirana. Apoi, lupta pentru putere dintre liderii celor doua factiuni comuniste din Albania, Koc Xoxe – care se declarase pentru adoptarea unui model de socialism similar cu cel pe care dorea sa-l realizeze I.B. Tito în Iugoslavia –, respectiv Enver Hodja (Hoxha), promotorul modelului de tip stalinist, a facut victime. Folosindu-se de excluderea lui Tito din Kominform, actiune dictata de I.V. Stalin, si de sprijinul economic si politic al U.R.S.S., factiunea condusa de Enver Hodja a reusit sa se impuna în fata celei conduse de Koc Xoxe, care a fost condamnat la moarte si executat, fiind învinuit de faptul ca era adeptul transformarii Albaniei în cea de-a saptea republica a Federatiei Iugoslaviei.

Apoi, drumul Albaniei a urmat acelasi curs cu cel al statelor „democrat-populare” din estul si sud-estul Europei aflate sub influenta Moscovei: conducerea de la Tirana a acceptat aderarea, mai întâi, la CAER (1949), apoi la structurile politico-militare ale Organizatiei Tratatului de la Varsovia (14 mai 1955).

Împacarea survenita între noul lider al U.R.S.S., N.S. Hruscirov, si cel al Iugoslaviei, I.B. Tito, dupa decesul lui I.V. Stalin, cât si normalizarea relatiilor dintre Moscova si Atena l-au determinat la un moment dat pe liderul albanez Enver Hodja sa fie mai circumspect în privinta sustinerii tuturor initiativelor sovietice din domeniul politicii externe, în conditiile accentuarii suspiciunilor acestuia fata de iugoslavi si greci, care erau acuzati de tentative de anexare a unor regiuni albaneze. Ca o consecinta directa, conducerea politica a Albaniei s-a orientat treptat spre celalalt pol de putere comunist, Republica Populara Chineza, fapt ce l-a nemulțumit în mod evident pe N.S. Hruscirov.

Noua orientare politica a conducerii de la Tirana s-a reflectat, printre altele, în timpul Consfaturii Comitetului Politic Consultativ al Organizatiei Tratatului de la Varsovia, care a avut loc la Moscova în zilele de 28 si 29 martie 1961. Cu acel prilej, reprezentantul albanez Beqir Balluku a dorit sa se discute în cadrul reuniunii despre problema „complotului organizat (împotriva Albaniei – n.n.) de monarho-fascistii greci si revizionistii iugoslavi, în colaborare cu Flota a 6-a americana”¹, despre care amintise si Enver Hodja la cel de-al IV-lea Congres al Partidului Muncii din Albania.

Raspunsul Moscovei nu a întârziat sa apara. Chiar în cadrul reuniunii din capitala U.R.S.S. a fost luata decizia de a se trimite la Tirana „o comisie pentru cercetarea adevarului privind „complotul””², Kremlinul considerând ca era cazul sa-i puna la punct pe reprezentantii Albaniei prin discreditarea lor cu ajutorul unei comisii a statelor membre ale O.T.V., care urma sa verifice „veridicitatea faptelor privind complotul organizat de Iugoslavia si Grecia, în colaborare cu Flota a 6-a a SUA”³.

Acea decizie l-a determinat pe Beqir Balluku sa protesteze public, fapt ce a dus la un schimb de replici deosebit de dure cu reprezentantul sovietic si, implicit, la excluderea reprezentantului Tiranei de la lucrarile Comitetului Politic Consultativ. Totodata, a fost adoptata o hotarâre împotriva R.P. Albania, prin care, în contradictie cu acordurile din 1957 si 1959 încheiate între Uniunea Sovietica si R.P. Albania, s-a cerut ca: „(...) vasele de razboi ale flotei care se afla în golful Vlora sa fie deservite numai de catre echipaje sovietice, iar conducerea lor sa se efectueze de catre un comandament unic sovietic, subordonat comandantului suprem al Fortelor Armate Unite ale tarilor participante la Tratatul de la Varsovia.”⁴ În cazul în care guvernul de la Tirana nu accepta sa respecte o astfel de masura, „participantii la Tratatul de la Varsovia (...) vor fi obligati sa cada de acord cu propunerea privind retragerea fortelor militare sus-amintite din Albania”⁵.

Asemenea decizii nu au fost acceptate la Tirana. În acest sens, adresând la 5 aprilie 1961 o scrisoare (vezi anexa – n.n.) tuturor guvernelor participante la Organizatia Tratatului de la Varsovia, „guvernul albanez s-a declarat împotriva propunerii de a se trimite o comisie pentru cercetarea adevarului privind „complotul” si împotriva hotarârilor cu privire la baza militaro-navala de la Vlora”⁶. Totodata, hotarârea Kremlinului de a nu ceda în acest diferend s-a concretizat printr-o deteriorare grava a relatiilor sale cu Albania ca urmare a expulzarii din U.R.S.S., la 22 mai 1961, a atasatului militar albanez de la Moscova, care era si reprezentantul R.P. Albania pe lângă Comandamentul Unificat al O.T.V., „sub acuzatia ca facea propaganda antisovietica în rândul ofiterilor si elevilor albanezi din institutiile sovietice de învățământ militar.”⁷ Guvernul de la Tirana a raspuns la rândul sau în aceeași luna, rechemându-i pe toti ofiterii albanezi care își faceau studiile militare la Moscova, si i-a comunicat atasatului militar sovietic din R.P. Albania ca trebuie sa se întoarca la Moscova.

Escaladarea conflictului dintre Tirana si Moscova a dus la retragerea efectivului militar sovietic de la Vlora, precum si a tuturor militarilor sovietici care actionau în cadrul marinei militare albaneze. Pe de alta parte, guvernul albanez i-a folosit ca moneda de schimb pe marinarii sovietici, refuzând „eliberarea acestora pâna la întoarcerea în Albania a marinarilor albanezi care studiau în U.R.S.S.”, si „nu a mai numit un nou atasat militar (la Moscova – n.n.), ci a trimis numai un reprezentant în Comandamentul Unificat al Fortelor Armate ale Tratatului de la Varsovia.”⁸

Delegatia româna participante la lucrarile Comitetului Politic Consultativ de la Moscova si, ulterior, guvernul României s-au raliat pozitiei adoptate de reprezentantii Uniunii Sovietice, considerând la 21 iunie 1961 ca: „Nu poate sa stârneasca decât îngrijorare faptul ca, în ciuda eforturilor U.R.S.S. si a celorlalte state participante la Tratatul de la Varsovia, guvernul albanez nu numai ca nu manifesta dorinta de a îmbunătăti relatiile sale cu tarile socialiste, dar mergea pe linia înrautătirii lor din ce în ce mai mult.”⁹ În continuare, în scrisoarea pe care a adresat-o Bucurestiul conducatorilor de la Tirana se preciza: „Cum poate fi înțeleasa afirmatia guvernului albanez, ca sedinta Comitetului Politic Consultativ si-ar fi propus ca scop principal condamnarea Republicii Populare Albania, decât ca o calomnie la adresa tarilor socialiste participante la aceasta sedinta? Guvernul român respinge cu fermitate aceasta încercare de a denatura în mod flagrant faptele.”¹⁰

Un asemenea conflict l-a determinat pe N.S. Hruscirov, cu ocazia Congresului al XXII-lea al PCUS din octombrie 1961, sa eticheteze conducerea de la Tirana ca fiind „o clica de farisei calomnatori”, mai periculosi chiar decât inamicii declarati, sugerând poporului albanez sa-i rastoarne de la putere pe Enver Hodja si M. Shehu.¹¹ Totodata, liderul de la Moscova daduse deja dispozitii pentru suspendarea creditelor economice pe care le acordase pâna atunci statului albanez, iar disputa dintre Moscova si Tirana a mers pâna la ruperea relatiilor diplomatice dintre cele doua state (decembrie 1961). N.S. Hruscirov a luat astfel o decizie pe care predecesorul sau, I.V. Stalin, nu îndraznise sa o ia în perioada 1949-1953, când relatiile Uniunii Sovietice cu Iugoslavia erau marcate puternic de starea conflictuala dintre Stalin si Iosip Broz Tito.

În asemenea conditii, din anul 1961 reprezentantii Albaniei nu au mai fost invitati pentru a participa la activitatea Organizatiei Tratatului de la Varsovia. Premierul albanez din acea perioada, Mehmet Shehu, preciza, printre altele: „De la începutul anului 1961, guvernul Republicii Populare Albania n-a mai fost consultat si nici n-a mai fost vreodata invitat sa participe la numeroasele reuniuni tinute de catre Organizatia Tratatului de la Varsovia si nici n-a fost tinut la curent cu deciziile luate cu prilejul reuniunilor. (...) Astfel, guvernul sovietic si guvernele celorlalte state membre ale Organizatiei Tratatului de la Varsovia au lipsit tara noastra de drepturile sale legitime prevazute în Tratat, au pus-o în conditii de inegalitate si discriminare, a fost supusa tuturor intrigilor, atacurilor si comploturilor.”¹²

Pe aceeasi linie se înscrie si nota guvernului albanez din 14 martie 1963, adresata guvernelor statelor membre ale O.T.V., în care se spunea: „În principal si în primul rând, guvernul sovietic, condus de N.S. Hruscirov, si dupa el guvernele celorlalte state membre, deja de mult nu numai ca nu respecta Tratatul de la Varsovia în ceea ce priveste R.P. Albania, dar si încalca cu totul acest Tratat (...) au încalcat baza însasi a Tratatului de la Varsovia si l-au lipsit de forta de actiune în ceea ce priveste Albania (...) au exclus R.P.A. din Tratatul de la Varsovia (...) si au anulat întrutotul Tratatul de la Varsovia în ceea ce priveste R.P. Albania.”¹³

Liderii albanezi au facut de-a lungul perioadei care a urmat un adevarat inventar al greselilor membrilor Organizatiei Tratatului de la Varsovia, mentionând printre altele: „atacurile furibunde” lansate de „clica revizionistilor sovietici” în cadrul reuniunilor periodice ale Comitetului Politic Consultativ al Organizatiei Tratatului de la Varsovia; excluderea reprezentantilor albanezi din structurile Organizatiei; încercarea sovieticilor (mai

mult presupusa decât reala) de a utiliza baza navala militara albaneza de la Vlora, port la Marea Adriatica, pentru o interventie militara straina în Albania. Erau totodata incriminate în epoca si cele doua tratate semnate de U.R.S.S. cu SUA si Marea Britanie, cel referitor la interzicerea experientelor nucleare în atmosfera, în apa si în cosmos (din august 1963) si cel de neproliferare a armelor nucleare (1964), reprosându-se faptul ca Tirana n-a fost consultata de Moscova înainte de încheierea lor, desi trebuia sa o faca în conformitate cu prevederilor art.7 din Tratatul de la Varsovia: „Partile contractante se obliga sa nu ia parte la nici un fel de coalitii sau aliante si sa nu încheie nici un fel de acorduri ale caror scopuri ar fi în contradictie cu scopurile prezentului tratat.” Ori, Albania sustinea punctul de vedere al Chinei, care condamna la rândul sau cu vehementa înțelegerea realizata de puterilor nucleare ale momentului pentru ca își vedea periclitat propriul program de dotare cu arsenal nuclear.

Nu a scapat reprosurilor albaneze nici proiectul Pactului de neagresiune cu statele NATO (mai 1958), adoptat fara consultarea reprezentantului Albaniei, care continea, dupa parerea Tiranei, prevederi contrare clauzelor Tratatului de la Varsovia. „Prin aceste actiuni – concluziona premierul M. Shehu –, nu doar ca s-a discreditat Tratatul de la Varsovia în fata popoarelor lumii, dar l-au transformat complet într-un instrument în mâna revizionistilor sovietici de la Moscova pentru realizarea scopurilor lor si, ca urmare, îl folosesc ca unealta de baza pentru largirea sa ulterioara si continuarea aliantei cu SUA, pentru scopurile de dominatie a lumii de catre aceste doua puteri.”¹⁴

În asemenea conditii, nu a surprins pe nimeni atitudinea adoptata de conducerea de la Tirana în legatura cu interventia militara realizata de catre o parte dintre statele Organizatiei Tratatului de la Varsovia în Cehoslovacia, din august 1968 – cu exceptia României si, bineînțeles, a Albaniei. Conducerea albaneza, desi nu agrea deloc reformele lui Alexander Dubcek, totusi, a condamnat agresiunea militara savârsita contra unui stat membru al Organizatiei Tratatului de la Varsovia, si aceasta pentru ca, în fapt, Cehoslovacia „apartine sferei de dominatie revizioniste sovietice”, iar actiunea respectiva a avut aprobarea „aliantei contrarevolutionare americano-sovietice”.

Pornind de la considerentele aratate, Adunarea Populara a Albaniei a adoptat la 13 septembrie 1968 un decret prin care a anuntat ca se considera libera orice obligatie care decurgea din clauzele Tratatului de la Varsovia. În documentul respectiv se sublinia faptul ca poporul albanez „nu recunoaste zonele de influenta ale marilor puteri imperialiste si revizioniste”, iar Tratatul de la Varsovia „si-a pierdut caracterul sau initial, de aparare a statelor socialiste contra agresiunii imperialiste si revansarde, devenind un tratat de agresiune si un instrument în mâna revizionistilor sovietici, servind pierderii libertatii popoarelor statelor membre.” În plus, se arata ca Tratatul putea servi „noilor tari de la Kremlin” pentru a „justifica dreptul de a întreprinde o agresiune brutala militara contra Republicii Populare Albania.”¹⁵

Spre deosebire de cazul Ungariei din 1956, Uniunea Sovietica nu a reactionat brutal la decizia adoptata la Tirana, considerând ca Albania ca nu mai era *de facto* membra a Organizatiei Tratatului de la Varsovia înca din anul 1961. Iar daca Nikita S. Hruscirov a tratat conducerea de la Tirana ca pe o entitate neglijabila (celebra sa replica, intrata în folclorul anecdotic: „Ceii 1,6 milioane locuitori de atunci ai Albaniei consumau mai putin grâu decât soarecii din silozurile sovietice!”), Leonid Ilici Brejnev a ignorat-o pur si simplu. Albania

era considerata drept unicul aliat, mic, dar galagios, al Chinei în Europa. În condițiile nealinierii declarate a Iugoslaviei și a apartenenței Greciei la NATO, poziția geostrategică și militară a Albaniei nu mai conta în jocurile celor două superputeri, U.R.S.S., respectiv S.U.A., precum și în cele ale aliantelor pe care acestea le conduceau.

Pentru Moscova, singura mare consecință a retragerii unilaterale a Albaniei din Organizația Tratatului de la Varșovia tinea de propagandă politică: imaginea de monolit a alianței pe care o conducea a fost fisurată și mai accentuat după evenimentele din 1956, din Ungaria, urmate de criza Berlinului, în 1961, și apoi de Declarația de la București din aprilie 1964. Aspectul politic se transforma într-unul de imagine, unde U.R.S.S. primea succesiv loviturile pe care le merita ca urmare a politicii sale hegemonice tot mai dure.

NOTE:

1. Arhiva Ministerului Afacerilor Externe (în continuare: A.M.A.E.), fond 9 Varșovia 3, dosar Anul 1960, f. 1.
2. Ibidem.
3. Ibidem, f.27.
4. Apud: A.M.A.E., fond 9 Varșovia 3, dosar Anul 1960, f.27.
5. Ibidem.
6. Idem, f.1.
7. Ibidem, f.2.
8. Ibidem.
9. Ibidem, f.69.
10. Ibidem.
11. Joseph Rothschild, *Întoarcerea la diversitate. Istoria politică a Europei Centrale și de Est după Al Doilea Război Mondial*, ediția a II-a, Editura Antet, București, 1997, p.252.
12. Rene Jean Dupuy, Mario Bettati, *Le pact de Varsovie*, Editura A. Colin, Paris, 1969, p.45.
13. Apud: A.M.A.E., fond 9 Varșovia 3, dosar Anul 1960, f.4.
14. Rene Jean Dupuy, Mario Bettati, *op.cit.*, p. 48-49.
15. *Ibidem*, p.51-52.

ANEXA

5 aprilie 1961, Tirana. Scrisoarea Guvernului Republicii Populare Albania adresată guvernelor țărilor participante la Organizația Tratatului de la Varșovia și țărilor socialiste din Asia.

REPUBLICA POPULARĂ ALBANIA
Presedinția Consiliului de Miniștri
Nr. 157

STRICT SECRET
Tirana, 5 aprilie 1961

Consiliului de Miniștri al Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste,

Consiliului de Miniștri al Republicii Populare Polone,
Guvernului Republicii Socialiste Cehoslovace,
Consiliului de Miniștri al Republicii Democratice Germane,
Guvernului Revoluționar Muncitoresc Taranesc al Republicii Populare Ungare,
Consiliului de Miniștri al Republicii Populare Române,
Consiliului de Miniștri al Republicii Populare Bulgaria,
Comandantului Suprem al Forțelor Armate Unite ale Tratatului de la Varșovia,
Maresalului Uniunii Sovietice, A.A. Greciko.

Spre informare:

Consiliului de Stat al Republicii Populare Chineze,
Cabinetului de Miniștri al Republicii Democratice Populare Coreene,
Guvernului Republicii Democratice Vietnam,
Consiliului de Miniștri al Republicii Populare Mongole.

Guvernul Republicii Populare Albania a luat cunoștința de desfășurarea lucrărilor precum și de hotărârile Consfățuirii Comitetului Politic Consultativ al Tratatului de la Varșovia care a avut loc la Moscova între 28-29 martie 1961, prin delegația sa la această consfățuire.

Guvernul Republicii Populare Albania constată, cu regret, că Consfățuirea Comitetului Politic Consultativ, bazându-se pe informații unilaterale și gresite, în contradicție cu ordinea de zi aprobată anterior de toți participanții, și-a concentrat atenția sa principală în jurul acuzațiilor inventate îndreptate împotriva Republicii Populare Albania, cu scopul ca la această consfățuire să fie judecată și condamnată Republica Populară Albania. La această consfățuire s-a mers atât de departe în acuzațiile neîntemeiate împotriva Republicii Populare Albania încât să se propună trimiterea în Albania a unei comisii a țărilor participante la Tratatul de la Varșovia pentru a verifica veridicitatea faptelor privind complotul organizat de Iugoslavia și Grecia în colaborare cu Flota a 6-a a SUA, despre care tov. Enver Hodja a vorbit la cel de al IV-lea Congres al Partidului Muncii din Albania.

La Consfățuirea Comitetului Politic Consultativ s-a mers atât de departe în denaturarea realității asupra poziției Republicii Populare Albania încât să se ajungă la concluzii monstruoase și să se afirme că Albania, prin politica sa, care chipurile ar fi în contradicție cu principiile coexistenței pasnice și cu principiile Tratatului de la Varșovia, practic s-ar fi situat, chipurile, în afara Tratatului de la Varșovia.

Guvernul Republicii Populare Albania după ce a analizat profund întreaga activitate a delegației sale condusă de tov. Beqir Balluku, prim vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, care a participat la consfățuirea Comitetului Politic Consultativ, aprobă întru totul poziția delegației albaneze la Consfățuirea sus-amintită.

Ca rezultat al denaturării faptelor privind poziția reală a Republicii Populare Albania la Consfățuirea sus-amintită a Comitetului Politic Consultativ al Tratatului de la Varșovia, s-a ajuns să se adopte o hotărâre împotriva Republicii Populare Albania, prin care, în contradicție cu acordurile existente din anul 1957 și 1959, încheiate între Uniunea Sovietică și Republica Populară Albania, să se ceară ca „...vasele de război ale flotei care se afla în

golful Vlora sa fie deservite numai de catre echipaje sovietice, iar conducerea lor sa se efectueze de catre un comandament unic sovietic, subordonat comandantului suprem al Fortelor Armate Unite ale tarilor participante la Tratatul de la Varsovia”, iar în cazul ca guvernul albanez nu accepta aceasta masura, atunci „participantii la Tratatul de la Varsovia ... vor fi obligati sa cada de acord cu propunerea privind retragerea fortelor militare maritime sus-amintite din Albania”.

Guvernul albanez este surprins de faptul ca în hotarârea Comitetului Politic Consultativ al Tratatului de la Varsovia, Republica Populara Albania este acuzata ca, chipurile, aceasta a încalcat art.3 si 5 din Tratatul de la Varsovia. Aceasta acuzatie neîntemeiata se bazeaza pe denaturarea realitatii, pe afirmatia inventata ca, chipurile, tovarasul Enver Hodja la cel de al IV-lea Congres al Partidului Muncii din Albania ar fi facut o declaratie despre atacul care „a avut loc” împotriva Albaniei din partea Iugoslaviei, Greciei si Flotei a 6-a a Statelor Unite ale Americii. Este absurd sa se creada ca Republica Populara Albania n-ar fi cerut ajutorul Tratatului de la Varsovia si n-ar fi informat imediat tarile participante la Tratatul de la Varsovia daca aceasta ar fi fost atacata efectiv de dusmani externi, cum este absurd sa se creada ca lumea întreaga n-ar fi auzit în cazul ca Albania ar fi fost atacata de Iugoslavia, Grecia si Flota a 6-a. Nici tov. Enver Hodja si nici un alt conducator al Republicii Populare Albania, nu au declarat vreodata ca „a avut loc” un atac împotriva Albaniei. La cel de al IV-lea Congres al Partidului Muncii din Albania tov. Enver Hodja a declarat ca: „Iugoslavia si Grecia în colaborare cu unii tradatori albanezi din interiorul tarii si din cei fugiti în Iugoslavia si în coordonare si cu Flota a 6-a americana din Mediterana au organizat, cu câteva luni în urma, atacul asupra Albaniei cu scopul de a lichida Republica Populara Albania. Complotul lor criminal a suferit un esec total”.

Acesta este adevarul, adica ca dusmanii externi ai Albaniei au organizat atacul împotriva Albaniei, dar acest atac organizat nu a ajuns sa se realizeze efectiv datorita faptului ca reseaua de agentura a complotistilor din Albania a fost complet lichidata. Aceasta este cauza pentru care complotul a esuat înainte de a se fi realizat atacul împotriva Albaniei. Una este sa se organizeze atacul si cu totul altceva este sa se realizeze atacul organizat.

Când organele securitatii noastre de stat au pus mâna pe reseaua de agentura din Albania pusa în slujba dusmanilor externi, nu se ajunsese înca sa se descopere existenta unui astfel de complot împotriva Albaniei. Existenta complotului s-a constatat mai târziu, în timpul cercetarilor, din depozitiile agentilor arestati. Din aceste depozitii a reiesit clar ca, prin lichidarea retelei de agentura a complotistilor din Albania, a fost evitat deocamdata pericolul amenintarii Albaniei de catre acest complot. În momentul când noi am ajuns la concluzia asupra existentei acestui complot am declarat aceasta la cel de al IV-lea Congres al partidului nostru si, în acelasi timp, am informat si tarile participante la Tratatul de la Varsovia prin ambasadorii lor la Tirana, precum si Comandamentul Suprem al Fortelor Armate Unite ale Tratatului de la Varsovia, prin reprezentantul sau pe lângă armata noastra populara.

Guvernul albanez profita de aceasta ocazie pentru a va informa si mai pe larg în legatura cu acest complot. În prezent procesul de cercetari al persoanelor acuzate se apropie de sfârșit si se prevede ca în curând sa aiba loc judecarea lor.

Din depozitiile acuzatilor reiese clar atât planul complotistilor privind lichidarea Albaniei ca stat socialist si independent, cât si modul si mijloacele pentru a atinge acest scop. Conceptia planului complotistilor consta în cele ce urmeaza: la început s-ar fi provocat tulburari de catre grupele diversioniste armate, organizate pe teritoriul Republicii Populare Albania, cu scopul de a se crea confuzie si nesiguranta în situatia noastra interna; imediat dupa aceasta, forte civile înarmate, sub forma de bande, organizate pe teritoriul Greciei si Iugoslaviei si formate din reactionari albanezi emigranti în aceste tari, ar fi atacat granitele Albaniei cu scopul de a se uni cu fortele interne insurgente si împreuna cu acestea sa fi creat în zonele de granita de pe teritoriul Albaniei un cap de pod larg pentru fortele regulate militare iugoslave si grecesti, care ar fi intervenit imediat ce s-ar fi creat aceasta situatie de catre fortele insurgente interne si interventia bandelor civile înarmate din exterior. Actiunea s-ar fi realizat în acelasi timp atât din directia Greciei cât si din directia Iugoslaviei iar la aceste actiuni ar fi participat din directia marii în momentul oportun si Flota a 6-a americana.

Din aceasta se înțelege ca rețeaua de agentura creata în tara noastra de dusmanii externi, pe care noi am lichidat-o, a fost, cum s-ar spune, „Avantgarda” fortelor principale ale complotistilor. În fruntea acestei rețele de agentura din interiorul Albaniei se afla fostul contraamiral al armatei noastre populare Teme Sejko, care, dupa cum rezulta atât din depozitiile sale, cât si din depozitiile multor alti acuzati, înca de multi ani era în serviciul spionajului grec. Toti agentii arestati si care vor fi judecati, sunt colaboratori ai spionajului grec, ai spionajului iugoslav si ai spionajului american.

Noi consideram ca nu este just ceea ce s-a propus de catre unele delegatii la ultima Consfatuire a Comitetului Politic Consultativ al Tratatului de la Varsovia de a se trimite în Albania o comisie a tarilor participante la Tratatul de la Varsovia pentru a verifica veridicitatea faptelor privind complotul. Aceasta este o atitudine fara precedent în relatiile dintre state suverane, arata neîncrederea profunda fata de guvernul si partidul nostru, constituie un amestec inadmisibil în treburile noastre interne. O asemenea atitudine este incompatibila cu normele leniniste si internationaliste pe care se bazeaza relatiile dintre statele noastre socialiste.

Guvernul Republicii Populare Albania nu poate fi de acord cu acuzatiile neîntemeiate care s-au adus împotriva Republicii Populare Albania la ultima Consfatuire a Comitetului Politic Consultativ si le respinge, cum de altfel just a actionat delegatia albaneza la aceasta consfatuire. Republica Populara Albania este un stat socialist si promoveaza o politica interna si externa bazata pe principiile marxism-leninismului. Republica Populara Albania niciodata nu s-a abatut de la aceste principii si va ramâne credincioasa acestora pâna la capat.

Republica Populara Albania, ca membra demna a Tratatului de la Varsovia a depus totdeauna toate eforturile pentru triumful politicii coexistentei pasnice, pentru apararea pacii si a socialismului. Si nu exista forta pe lume care sa întunece pozitia reala a Republicii Populare Albania si a Partidului Muncii din Albania. Nu exista forta pe lume care sa umbreasca prietenia poporului albanez cu poporul sovietic, precum si cu popoarele celorlalte tari socialiste, care sa rupa Republica Populara Albania de lagarul socialist si de Tratatul de la Varsovia.

În ceea ce privește hotărârea Consfătuirii Comitetului Politic Consultativ privind baza militaro-maritimă de la Vlora, guvernul Republicii Populare Albania o considera nejustă. Această hotărâre a fost luată în baza informațiilor unilaterale și gresite, în baza inventiilor rau intenționate, fără a ține seama de realitatea privind baza de la Vlora, expusă în *Aide-Memoire*-ul președintelui Consiliului de Miniștri al Republicii Populare Albania, care a fost înmânat de acesta, la 22 martie 1961, reprezentantului Comandantului Suprem al Forțelor Armate Unite ale Tratatului de la Varșovia de pe lângă armata populară a Republicii Populare Albania.

Guvernul albanez a analizat cu cea mai mare atenție hotărârea Comitetului Politic Consultativ al Tratatului de la Varșovia privind baza militaro-maritimă de la Vlora. Guvernul albanez considera că această hotărâre constituie o încălcare flagrantă a acordurilor încheiate între Republica Populară Albania și Uniunea Sovietică la 12 septembrie 1957 și 3 mai 1959. Guvernul albanez în nici un caz nu este de acord să predea baza militaro-maritimă de la Vlora echipajelor sovietice și reafirma poziția sa că singura cale de rezolvare a problemei bazei de la Vlora este calea aplicării întocmai a acordurilor albanezo-sovietice existente, care au fost amintite mai sus și în baza cărora toate mijloacele maritime militare ale bazei de la Vlora trebuie să fie predate, în cel mai scurt timp posibil, echipajelor albaneze, care, ca și întreaga armată a Republicii Populare Albania, s-au dovedit totdeauna a fi la înălțimea sarcinilor lor și sunt credincioase patriei lor socialiste, lagărului socialist și Tratatului de la Varșovia. Guvernul albanez nu vede o altă cale de rezolvare. Orice altă cale ar duce la încălcarea unilaterală a acordurilor albanezo-sovietice existente.

În cazul în care guvernul sovietic nu acceptă să respecte acordurile existente privind baza de la Vlora și hotărăște să retragă forțele sale militaro-maritime de la această bază, în conformitate cu sus-amintita hotărâre a Comitetului Politic Consultativ, guvernul Republicii Populare Albania, cu toate că este împotriva acestei hotărâri, nu va ridica obstacole și se va arăta a fi gata să acorde Uniunii Sovietice înlesnirile posibile pentru evacuarea forțelor militaro-maritime sovietice de la baza Vlora. Nu încapă îndoiala că guvernul sovietic acționând în acest fel, își asumă o mare răspundere atât față de poporul albanez cât și de lagărul socialist, deoarece, prin lichidarea bazei militaro-maritime de la Vlora, Republica Populară Albania rămâne descoperită în fața Flotei a 6-a din Mediterana, iar Tratatul de la Varșovia va fi lipsit de o armă puternică din Marea Mediterana - baza militaro-maritimă de la Vlora.

Guvernul Republicii Populare Albania este foarte surprins și profund mâhnit de faptul că la Consfătuirea Comitetului Politic Consultativ al Tratatului de la Varșovia, Albania a fost amenințată că nu i se va mai acorda ajutor economic sau ajutor pentru înarmarea armatei sale, care este parte integrantă a forțelor armate ale Tratatului de la Varșovia. Guvernul albanez nu poate să nu constate, cu regret, că aceste presiuni politice, economice și militare împotriva țării noastre se fac într-un moment critic pentru Republica Populară Albania, în momentul când dușmanii externi imperialiști și revizionisti organizează comploturi împotriva Albaniei și intensifică activitatea lor împotriva acesteia, în timp ce Republica Populară Albania abia a pasit în cel de al treilea plan cincinal. Dacă s-ar întrerupe ajutorul economic către Albania, aceasta ar duce la frânarea construirii socialismului în Albania și în cazul în care s-ar întrerupe ajutorul pentru aprovizionarea armatei sale cu armament, acest

lucru ar duce la scaderea capacitatii de lupta a armatei albaneze, care este parte integranta a fortelor armate ale Tratatului de la Varsovia. În cazul ca s-ar lua asemenea masuri împotriva Republicii Populare Albania, aceasta ar fi o foarte mare nedreptate fata de poporul albanez si Partidul Muncii, care lupta cu eroism exemplar pentru construirea socialismului, pentru apararea libertatii Albaniei si intereselor lagarului socialist, în conditiile extraordinar de grele si complicate ale încercuirii capitaliste. Cei care ar lua asemenea masuri si-ar asuma o mare raspundere fata de istorie, de poporul albanez, de lagarul socialist si de miscarea comunista internationala.

Guvernul Republicii Populare Albania, în numele întregului popor albanez declara ca, cu toate aceste actiuni nejuste împotriva tarii noastre socialiste, Republica Populara Albania si poporul albanez, sub conducerea eroicului Partid al Muncii, vor ramâne pentru totdeauna credinciosi socialismului, marxism-leninismului, lagarului socialist si Tratatului de la Varsovia, prieteniei de nezdruccinat cu popoarele fratesti ale lagarului socialist. Noi nu vom îngenunchia în fata nici unei greutati si vom tine totdeauna sus steagul socialismului, al prieteniei si pacii.

Guvernul Republicii Populare Albania spera ca guvernele tarilor participante la Tratatul de la Varsovia vor reexamina si schimba pozitiv pozitia lor fata de Republica Populara Albania.

PRESEDINTELE CONSILIULUI DE MINISTRI
AL REPUBLICII POPULARE ALBANIA

ss. Mehmet Shehu

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 9 Varsovia 3, dosar Anul 1960, f. 26 – 32.

Articol publicat în „*Omagiu istoricului Florin Constantiniu*”, Editura PALLAS, Focsani, 2003, p. 730 – 745.